

Uechtritz-Sohland Maximilian Friedrich von (1784-1851)

Miłośnik botaniki i zoologii

Urodził się 21 września 1784 roku w Ober-Sohland koło Rothsterin w Górnych Łużycach, w rodzinie o tradycjach wojskowych. Po bardzo wczesnej śmierci matki wychowywany był przez bezdzietnego krewnego, von Gersdorfa, z którym mieszkał w Müchenhain koło Niesky i w Gräditz koło Bautzen. Otrzymał tam staranne, ale ograniczone głównie do nauki języków i religii wykształcenie, gdyż prywatni nauczyciele, których zatrudniał jego opiekun, inne dziedziny wiedzy uważali za rzecz niepoważną, szczególnie zaś nauki przyrodnicze, które bardzo pociągały małego Maxa. Początkowo bawił się wypchanymi ptakami i próbował sam zbierać okazy, później zaś przyszło mu z pomocą dwóch pastorów z sąsiedztwa. Duże znaczenie dla rozwoju jego zainteresowań miał dłuższy pobyt u innego krewnego, von Gersdorfa z Meffersdorfu, fizyka i mineraloga, który posiadał okazałą bibliotekę i wspaniałą kolekcję minerałów.

Od tej pory Max z niesłabnącym zapałem zbierał owady i rośliny, łapał ptaki, hodował w niewielkiej menażerii różnego rodzaju zwierzęta, studiował geografię, a w dziewiątym roku życia zestawiał wykaz roślin nagozalążkowych rosnących w okolicach Müchenhain i Gräditz z dokładnymi wskazówkami dotyczącymi stanowisk. Gdy w roku 1800 zmarł jego opiekun, po którym odziedziczył dobra Sährichen koło Rothenburga, trafił do Meffersdorfu, w którym mieszkali wówczas botanicy Dettel, Ludewig i Mosig oraz jego nauczyciel, znawca historii naturalnej i późniejszy dyrektor szkoły miejskiej w Zittau, Krug. Znalazł tu zatem odpowiednią strawę dla swego ducha i spędził jeden z najszcześniejszych okresów w swoim życiu.

Przygotowując się od roku 1802 do egzaminu dojrzałości w budziszynskim gimnazjum zapomniał na pewien czas o przyrodoznawstwie i w roku 1803 zaczął w Lipsku studiować prawo oraz kameralistykę, wkrótce jednak odżyły w nim dawne pasje i postanowił przenieść się na medycynę. Jego opiekunowie, który uważali, że będąc członkiem lużyckiej szlachty powinien pracować w sądownictwie lub administracji, sprzeciwili się stanowczo tej decyzji. Gdy udaremnił również jego zamiar studiowania nauk przyrodniczych w Upsali, rozgoryczony wstąpił do armii. Tu jednak niewiele czasu mógł poświęcić swym przyrodniczym zainteresowaniom, bowiem na przeszkodzie temu stały najpierw częste zmiany garnizonów, a później wydarzenia wojenne lat 1806-1807. Osłabiony zapał do botaniki odżył w nim dopiero w roku 1809, podczas dłuższego pobytu w Dreźnie, gdzie miał swobodny dostęp do królewskiej biblioteki i często spotykał się z biegłym w botanice królem Friedrichem Augustem, dla którego zbierał okazy podczas wycieczek organizowanych przez nadwornego botanika, Pillnitsa. Karierę wojskową Maximiliana von Uechtritza przerwał w roku 1810 wypadek z koniem, w wyniku którego w stopniu rotmistrza przeszedł w stan spoczynku.

Odtąd żył w swych dobrach w Sährichen, wyjeżdżając często do Zgorzelca, Wiednia oraz Berlina, gdzie prywatnych lekcji botaniki udzielał mu Wildenow. Nieprzyjemności związane z poddanymi, słaby stan zdrowia i zmiany polityczne po roku 1815 skłoniły go do sprzedaży majątku i przeniesienia się do Wrocławia, gdzie żył od roku 1816 zajmując się rodziną i badaniami przyrodniczymi, a niebawem wstąpił też w szeregi członków Śląskiego Towarzystwa Kultury Ojczystej. Niekiedy wyruszał w podróże po południowych Niemczech, Węgrzech i po Sudetach. Poza badaniami przyrodniczymi zajmował się również historią nauk przyrodniczych, poświęcając wiele uwagi przyrodnikom śląskim i gromadząc materiały do leksykonu botaników wszystkich czasów i narodowości. W ostatnich latach swego życia zwrócił się ku entomologii,

szczególnie zaś ku występującym na Śląsku chrząszczom. Zmarł w roku 1851. Jego syn, Rudolf von Uechtritz, przejął po ojcu zamiłowania przyrodnicze i zasłynął jako wybitny znawca flory środkowej Europy.

Ważniejsze prace:

- 1819 – Correspondenz und allgemeine botanische Bemerkungen. *Flora oder botanische Zeitung II*, 3.
- 1820 – Reise durch das südliche preussische und österreichische Schlesien im Juni 1818 unternommene. Breslau.
- 1821 – Pflanzenraritäten auf eine 1819 unternommene Reise. *Flora oder botanische Zeitung IV*, 37.
- 1821 – Verzeichniss der in der Oberlausitz vorkommenden Vögel, sowie Zusätze zu von Antons Verzeichniss der oberlausitzer Säugethiere. *Orens Isis*.
- 1822 – Botanische Bemerkungen. *Ibid.* V, 18.
- 1822 – Kritische Beiträge zur europäische Flora. *Ibid.* V, 27.
- 1824 – Beschreibung der um Breslau vorkommenden Formen der *Veronica longifolia*. *Ibid.* VII, 1.
- 1827 – *Grimmia sudetica* von Ludwig auf der Koppe entdeckt. *Büll. Natur. Sect. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 6.
- 1829 – Die Fundörter von 50 seltener schlesischer Pflanzenarten. *Hoffmanns Monatschrift*.
- 1831 – Verzeichniss der Pflanzen, welche Verfasser von 23. Mai bis 7. Juli 1823 um Salzbrunn gesammelt und nach Wimmer und Grabowski geordnet hat, 515 Spec. *Zemplins Brunnen- und Wolkenanstalt zu Schlesien*.
- 1831 – Verzeichniss der selteneren Pflanzen aus dem Fürstensteiner Grunde und der Umgegend von Salzbrunn. *Übers. Arb. Schl. Ges. vaterl. Kultur*.
- 1832 – Verzeichniss seltener Pflanzen von Salzbrunn und Fürstenstein. *Ibid.*
- 1841 – Über zwei auf den Sudeten beobachtete Formen von *Bartsia alpina*. *Ibid.*
- 1844 – Über die bei Protsch, einem Dorfe bei Sulau, gefangenen Käfer. *Ibid.*
- 1845 – Seltene Käferarten aus Oberschlesien. *Ibid.*
- 1846 – Auszug aus dem Verzeichnisse schlesischer Käfer [Laufkäfer]. *Ibid.*
- 1847 – Vorkommen von *Carabus Linnaei* in Oberschlesien. *Ibid.*
- 1848 – In Schlesien seltene oder noch nicht gefundene Käfer. *Ibid.*
- 1848 – Zoologische Bemerkungen über die Umgegend von Reinerz in der Grafschaft Glatz. *Ibid.*

Źródła:

Nowack K. G. 1841. Schlesische Schriftsteller Lexicon. Breslau. H. 5. S. 164-167.

Stafleu F. A., Cowan R. S. 1986. Taxonomic literature VI. Utrecht-Antwerpen-Hague-Boston. S. 562.